

Kako stanujemo

V „zračnem“ stanovanju

Naturalno stanovanje za drugo učno moč na tukajšnji šoli je v sedanjem stanju neprijetno in ne ustreza zdravstvenim zahtevam. Stanovanje je podstrežno, višina od tal do stropa le 2 m, širina sobe 2,5 m, dolžina 5,2 m. Poleg se nahajajoča »sobica«, ki je za stopnico više (razdalja od tal do stropa je torej za stopnico manjša) ima 2,5 m v kvadratu. Ta »sobica«, ki je določena prav za prav za kuhinjo, se razsvetljuje le s svetlobo, ki jo nudi podstrežje. Razpoke v tleh, nastale po osušenju poda, posredujejo hitro izmenjavo zraka v »kuhinji« in sobo pod stopnico. Ker streha propuša vlago, je odpadlo polovica ometa na stropu. Z vremenom se spreminjajoči (naraščajoči in pojemajoči) madeži na stropu obe-tajo, da bo tudi ostali omet na stropu kmalu odpadel. Prav tako je tudi v sobi. Zaradi osušitve okenskega okvira je med njim in zidom močna razpoka, zato je stanovanje pozimi nemogoče pregreti. Poleti pa je stanovanje tako vroče, da je delo v njem izključeno.

Tri slaba stanovanja

Upraviteljevo stanovanje je po obsegu sicer primerno, toda zelo vlažno.

Naturalno stanovanje učiteljice A. sestoji iz sobe (82,485 m²), kuhinje (45,825 m²) ter stranišča in kleti. Stanovanje je vlažno (soba v dveh kotih direktno propuša vlago). Zaradi prepaha, ki je občuten zlasti v kuhinji, so

nujno potrebna dvojna vrata. Stanovanje je brez sonca, ker je obrnjeno proti severu.

Stanovanje pripravnice pa je obupno. Soba, ki ji služi za stanovanje, je zelo majhna in meri 4 x 2 m. Je pravzaprav pregrajen del tesnega 2 metra širokega šol. hodnika z enim oknom. V tem skopo odmerjenem prostoru ima koleginja razpostavljeno pohištvo le ob obeh vzdolžnih stenah in to tako, da se en del pohištva neposredno dotika drugega. Po sredi sobe je ca 4 m dolg in pol metra širok prehod. Zaradi tesnega prostora ne more imeti v sobi niti delovne mize. Ta mali prostor je zato stalno slabo prezračen. Soba se čisto zrači le na hodnik, kjer so skoraj v neposredni bližini stanovanja vaškim razmeram ustrežajoča stranišča šolske dece in se torej širi po hodniku nevzdržen smrad. Okna si zaradi preperelosti police in okvira ne upa odpirati. Tudi obe leseni krili zunanega okna sta čisto strohneli in tičita v tečajih zelo šibko, zaradi česar je primorana, imeti okno zaprto v vetrovnih dneh, ki tam niso redki. Stanovanje je obrnjeno na severno stran in zato prav občutno pogreša sonca. Tudi pritlikin stanovanje nima. Ker je koleginja šibka in fizično slabotna, nujno potrebuje vsaj zdravega stanovanja in redne prehrane. Nima ne enega ne drugega, ker kuhinja je brez štedilnika. V teh stanovanjskih razmerah si je nakopala revmatizem, ki ga zdaj zdravi.

Naše šolstvo in prosveta

Iz poročila načelnika prosvetnega oddelka g. dr. Sušnika na zasedanju banskega sveta

Število ljudskih šol

Po stanju 1. novembra 1940 je v dravski banovini 875 ljudskih šol, tedaj 4 več kot lani. Med njimi je 13 zasebnih, 6 ambulantnih, 8 zasilnih in 6 specialnih (gluhonemnica v Ljubljani, zavod za slepe otroke v Kočevju, pomožni šoli v Ljubljani in Mariboru, deško vzgajališče v Ljubljani in gozdna šola v Topolšici).

Skoraj vse imajo organizirano osnovno in višjo ljudsko šolo, t. j. imajo 8 razredov. V ambulantnih šolah se vrši pouk le po 5 mesecih na leto in to le za razrede osnovne šole. Od lani so se 3 zasilne pretvorile v redne ljudske šole.

Poleg ljudskih šol je 61 otroških vrteev (52 javnih in 9 zasebnih) in 22 zavetišč (11 javnih in 11 zasebnih). V preteklem letu so bili ustanovljeni novi otroški vrtci v nekaterih narodnostno mešanih krajih na Kočevskem in ob severni meji.

Skupaj je torej v banovini 958 ljudsko-šolskih in njim sorodnih edinic, medtem ko jih je bilo lani 947.

Poleg omenjenih je še 13 z veljavni odločbami ustanovljenih, a ne odprtih šol. Odprte niso zato, ker še niso pripravljeni prostori zanje.

Število oddelkov

Iz zgornje razpredelnice se more razbrati, da je kraljevska banska uprava tudi v preteklem posvečala posebno pozornost razširitvi nižje organiziranih šol. Število šol z 8 temeljnimi oddelki pa je znatno padlo zaradi malega števila otrok, ki obiskujejo IV. razred višje ljudske šole, pa se morejo v pretežni večini šol

poučevati skupaj z učenci III. razreda višje ljudske šole v istem oddelku — tembolj, ker v podeželju uživajo t. zv. šolske olajšave.

Šol z 1 temeljnimi oddelkom	je 79 (od lani — 2)	+ 6 ambulant. šol
Šol z 2 temeljnimi oddelkoma	je 189 (od lani + 4)	
Šol s 3 temeljnimi oddelki	je 120 (kakor lani)	
Šol s 4 temeljnimi oddelki	je 110 (od lani + 4)	
Šol s 5 temeljnimi oddelki	je 118 (kakor lani)	
Šol s 6 temeljnimi oddelki	je 181 (od lani + 5)	
Šol s 7 temeljnimi oddelki	je 64 (od lani + 10)	
Šol z 8 temeljnimi oddelki	je 8 (od lani — 9)	
skupaj	je 869 šol	+ 6 ambulant. šol

Po številu vseh oddelkov sploh se razdeli omenjenih 875 šol takole:

po 1 oddelku	ima 73 šol	+ 6 ambul. šol, t. j. 79 odd.
po 2 oddelka	ima 191 šol,	t. j. 382 odd.
po 3 oddelke	ima 123 šol,	t. j. 369 odd.
po 4 oddelke	ima 103 šol,	t. j. 412 odd.
po 5 oddelkov	ima 85 šol,	t. j. 425 odd.
po 6 oddelkov	ima 107 šol,	t. j. 642 odd.
po 7 oddelkov	ima 43 šol,	t. j. 301 odd.
po 8 oddelkov	ima 32 šol,	t. j. 256 odd.
po 9 oddelkov	ima 27 šol,	t. j. 243 odd.
po 10 oddelkov	ima 34 šol,	t. j. 340 odd.
po 11 oddelkov	ima 14 šol,	t. j. 154 odd.
po 12 oddelkov	ima 14 šol,	t. j. 168 odd.
po 13 oddelkov	ima 9 šol,	t. j. 117 odd.
po 14 oddelkov	ima 6 šol,	t. j. 84 odd.
po 15 oddelkov	ima 1 šola,	t. j. 15 odd.
po 16 oddelkov	imajo 4 šole,	t. j. 64 odd.
po 20 oddelkov	imata 2 šoli,	t. j. 40 odd.
po 21 oddelkov	ima 1 šola,	t. j. 21 odd.

Dr. D. V-r.:

BELEŽKE

Prej so slikarji in kiparji upodabljali pravico kot ženo, ki ima zavezane oči, držečo v roki tehtnico. Sedaj bi jo morali kot ženo, ki sicer gleda; zato pa je tehtnica zavezana.

Knjige o moralnih osnovah politike so zelo tenke.

Zadnje čase so pri nas pisali ogorčeno proti uvedbi učiteljskih uniform. To je lepo. Se lepše pa bi bilo, če bi se v tem smislu pisalo tudi o onem drugem uniformiranju...

Rana ura — zlata ura. Ali ne v tvojem žepu.

Narodno šolo so izpremenili v ljudsko, a v njej moraš ljudstvo izpreminjati v narod.

Vsi veliki krščanski filozofi se strinjajo v trditvi, da je princip politike sila, a religije ljubezen. — Moč sile temelji na nemoči ljubezni. S tem bomo marsikaj razumeli.

Slavni Spencer je napisal v svoji knjigi »O vzgoji«, da se ljudje žalibog interesirajo bolj za vzgajanje domačih živali kot pa za vzgojo svojih otrok.

Sedi takole kak škribent v mestu pa packa po papirju: »Naš narod misli tako, naš narod hoče tako, naš ljubi narod čustvuje tako, narod pričakuje od učitelja, narod — narod — narod...« Narod pa je zato še vedno prepričan, da se sonce suče okoli zemlje.

Laž ima kratke noge, so dejali nekoč — a debele, bi dodali danes.

Najkonsekventnejši materialist je kmet.

Vse podreja pridobivanju materialnih vrednosti. »Boljša hiša« pomenja bogatejša hiša. Ne-kmeta spoštuje in vrednoti po njegovih dohodkih.

Za čevljarja je potrebna strokovna izobrazba, — za mizarja tudi in oba sta trdno prepričana, da jima nima kdo kaj predpisovati v njihovi stroki. Tudi zdravnik je istega mnenja, ker mu strokovna izobrazba omogoča globlji vpogled v območje njegovega dela. Ali pa več mogoče za poklic, kjer te lahko vsak šušmar brčne?

Eni Boga že kar pri rojstvu najdejo. Drugi ga iščejo in se mučijo skoraj vse življenje. Mislim, da ima Bog druge rajši.

Na odličnem položaju sedeči mož me je zadnjič potrebljal po rami in rekel: »Največja modrost je, ob pravem času menjati legitimacijo.« Jaz pa sem mislil, da legitimacija in modrost nimata nikake zveze.

Mladina je kvas naroda, pravijo. Ako pa hočeš, da bo kruh vzhajal, ne smeš zapirati kvasa v kleti.

Če bi Roentgen izumil aparat, da bi se poleg kosti videlo še kaj drugega, bi ga gotovo zaprli.

Kuhinjski recept: vzemi dva kilograma obljud in četrt kilograma dobrih nasvetov, dodaj kilogram čakanja, vse dobro pomešaj, postavi na štedilnik in podkuri z lepimi željami in ko se ohladi, serviraj.

Človek človeku — Bog, človek človeku — volk, pravi star latinski pregovor. Menda pa je najbolj žalostno, da je človek človeku — človek...

Prosveta ni osveta!

Skupaj ima torej 875 šol 4112 oddelkov. Od teh je 68 oddelkov v 13 zasebnih šolah.

V zgornjih razpredelnicah se ne ujemata število šol z 1 temeljnimi oddelkom in število šol z 1 oddelkom zaradi manjšinskih oddelkov, ki jih je treba smatrati za neke vrste vzporedne oddelke. Podobno velja tudi za šole z 2 in več temeljnimi oddelki.

Če prištejemo k zgoraj navedenim 4112 oddelkom v ljudskih šolah še 90 oddelkov v otroških vrteih (78 v javnih in 12 v zasebnih) in 34 oddelkov v zavetiščih (21 oddelkov v javnih in 13 v zasebnih), vidimo, da imajo vse ljudskošolske edince skupaj 4236 oddelkov. Med temi je specialnih oddelkov 72 (za slepe 3, za gluhozorne 13, za manj nadarjene 53, v deškem vzgajališču 2 in v gozdni šoli 1).

V času od 1. novembra 1939 do 1. novembra 1940 je bilo v obstoječih šolah nekaj oddelkov na novo ustanovljenih, nekaj več pa ukinjenih. Te spremembe so bile utemeljene v menjajočem se številu otrok, še posebej pa v občutnem pomanjkanju učiteljskega. Prav zato letos marsikje ni bilo mogoče ugoditi prošnjam za razširitev šol, na drugi strani pa je banska uprava morala ponekod skričiti število obstoječih oddelkov.

Učiteljstvo

Lani je bilo 4332 učnih oseb, na dan 1. novembra letos pa jih je bilo 4384, kar pomeni prirastek 52. V omenjenem številu je 1527 moških in 2857 ženskih oseb. Med njimi so 3 kontraktualci in 25 dnevničarjev. Število 4384 predstavlja le državne oziroma banovinske uslužbenke; v zasebnih šolah, zavetiščih in vrteih pa deluje tudi nekaj učnih oseb, ki ne prejema nobene plače ali nagrade niti od države niti od banovine.

Zgoraj navedene osebe pa niso vse zaposlene s poukom v ljudskih šolah. Kr. banski upravi je dodeljenih na delo 34 oseb, sreskim načelstvom 22, gospodinjstvom 13, v tečajem 21, Glasbenim Maticam (v Ljubljani, Mariboru in Celju) 4, kazniški šoli v Mariboru 2, izseljenecem 4, meščanskim šolam 137, gimnazijam 6; v višjih pedagoških šolah študira 60 in v šoli za telesno vzgojo 16 učnih oseb; poleg teh so še 4 osebe na študijskem dopustu. Potemtakem je z ljudskih šol oddeljenih drugam 230 oseb, zaradi nadaljnje študija pa ne poučuje 80 oseb; obojih skupaj je 310.

Če prištejemo temu številu 310 še 33 učnih oseb, ki vrše službo v zavetiščih, 31 državnih veručiteljev, 15 v specialnih šolah zaposlenih učnih oseb, ki pa nimajo svojega lastnega oddelka, dalje 9 predmetnih učiteljev, 85 otroških vrtnaric, dalje 9 šolskih upraviteljev, ki so zaradi velikega števila oddelkov v poverjenih jim šolah oproščeni razrednega pouka, ter 26 nadštevilnih, ki so predlagani za premesitve, torej vsega 208 učnih oseb, dobimo skupaj 518 učiteljev oz. učiteljic, ki ne poučujejo v svojih oddelkih. Potemtakem ima svoj oddelke iz 3866 učnih oseb. Ker pa je vseh oddelkov v ljudskih šolah 4112, manjka še 246 oddelkovnih učiteljev (lani 228).

To pomanjkanje bo trajalo še nekaj let. V mescu januarju in juniju letos bo sicer izšlo predvidoma okoli 130 abiturientov in abiturientk iz vseh slovenskih učiteljskih, vendar to število še ne zadostuje, da bi mogla biti vsa prazna učiteljska mesta zasedena. Zato bo potrebna konec šolskega leta zopet temeljita revizija števila oddelkov v posameznih, zlasti višje organiziranih šolah v večjih krajih.

V času od 1. novembra 1939 do 1. novembra 1940 je bilo poleg 17 bivših učiteljev (11 reaktiviranih, 6 po vrnitvi od vojakov) in 6 kontraktualcev sprejetih v državno službo še 87 abiturientov in abiturientk (26 + 61), 3 otroške vrtnarice in 4 učiteljice gospodinjstkih tečajev. Službe ni nastopilo 19 abiturientov in abiturientk. Odstavko na državno službo je dalo 15 učiteljic in 1 otroška vrtnarica, 1 ostavka med temi še ni sprejeta. Upokojenih je bilo 57 učnih oseb (15 moških + 42 ženskih). Umrlo je 7 oseb (2 moški + 5 ženskih).

Premestitev po prošnji je bilo 366, v katerem številu niso vštete premestitve 5 učiteljic gospodinjstkih tečajev; po službeni potrebi je bilo premeščenih 52 učnih oseb, po kazni 1. V druge banovine je bilo od navedenih premeščenih po prošnji 14 učnih oseb, iz drugih banovin v dravsko pa 21.

V šolski upravni službi je poleg omenjenega števila učiteljstva še 40 okrajnih šolskih nadzornikov, 13 šolskih referentov in 23 šolskih tajnikov.

Učenci

V začetku šolskega leta 1940/41 so bili v ljudskih šolah 180.104 otroci (90.576 učencev in 89.528 učenek), poleg teh v zavodih za defektne otroke in v pomožnih oddelkih 688 (431 dečkov in 257 deklic), v otroških vrteih 2390 otrok (1158 dečkov in 1232 deklic); v vseh ljudskošolskih edincih skupaj 183.812 otrok. Lani je bilo v vseh ljudskošolskih edincih 188.812 otrok, letos torej 5630 manj. Ta padek je treba pripisati med drugim tudi številnim predčasnim odpustom iz šole.

Delež števila otrok v oddelkih ljudskih in specialnih ljudskih šol, dobimo, da odpade na oddelke ljudske šole povprečno 44 otrok, medtem ko je bil lani zadevni količnik 45.

V šolo se ni vpisalo v preteklem šol. letu zaradi telesne ali duševne nesposobnosti 875 otrok, zaradi nalezljivih boleznih 33 otrok, zaradi prevelike oddaljenosti 31 otrok.

skupaj 939 otrok.

Šolski obisk je znašal 89,3 %. Treba ga bo vsekakor še izboljšati. Nekateri otroci imajo še zmerom zelo daleč do šole, ki je seveda zato ne morejo redno obiskovati. Zaradi tega si kraljevska banska uprava prizadeva, da dobe tudi otroci iz izrazito hribovskih in osamljenih naselij možnost rednega šolanja. — Vobče starši oz. odgovorni redniki vrše svoje v zakonu predpisane dolžnosti v redu in so precej redki primeri, da jih je treba klicati

na odgovor zaradi opuščanja teh dolžnosti. Vendar je banska uprava ponovno stavila ministru predlog, da se izpremeni § 61, zakona o ljudskih šolah v tem smislu, da imej pravico kaznovanja sreski načelnik.

Šolsko delo in pouk

Pouk se je po večini vršil povsod v skladu z zakonitim predpisi. Predpisane učne programe skuša učiteljstvo prilagoditi krajevnim razmeram in potrebam. Ponekod so se učenci višjih razredov ljudske šole pod vodstvom učiteljstva praktično udeleževali na šolskem vrtu in se vezbalj v kmetijstvu ter dobivali potrebna navodila. Prav tako so se ponekod vadile učenke zadnjih razredov v gospodinjstvu, zlasti tam, kjer poslujejo šolske kuhinje. Pogozdovanje goličav oz. zasajevanje dreves so v več krajih izvajali z veliko vnemo.

Vsaka šola ima nekaj učil. Često pa te zbirke niso zadostne, mnoga učila so zastarala in pokvarjena, da ne morejo več rabiti svojemu namenu. — V splošnem je zanimanje za knjige iz šolskih knjižnic zadovoljivo. Slabo dotiranje šolskih proračunov pa ne dovoljuje smotrne in izdatne izpopolnitve knjižnic s potrebnimi novejšimi deli.

Močno ovira reden in uspešen pouk pomanjkanje primernih šolskih prostorov, dalje pomanjkanje učiteljstva in s tem v zvezi preveliko število otrok v posameznih oddelkih, zlasti pa to, da nimajo učenci potrebnih učnih knjig in samoučil, ki jih starši mnogokje ne morejo nabaviti iz lastnih sredstev; redke pa so šolske občine, ki oskrbe vse učne knjige in samoučila vsem otrokom.

O potrebnih ukrepih za izboljšanje vzgoje in pouka je učiteljstvo razpravljalo pri svojih rednih konferencah. K temu so s svoje strani skušali pripomoči tudi šolski nadzorniki in banska uprava s svojimi navodili.

Odnosi med šolo in občani so bili v večini krajev prav dobri, ponekod celo odlični. K temu so mnogo pripomogli roditeljski sestanki, za katere pa še ni povsod pravih razumevanja. Posledice stika staršev z učitelji pa so bile povsod prav ugodne.

Specialno šolstvo

Zavod za slepe otroke v Kočevju ima poleg 12 obrtnih gojencev 23 ljudskošolskih gojencev (13 dečkov in 10 deklic) ter poleg kateheta še 4 strokovne učiteljice.

V gluhozemnici v Ljubljani je 148 otrok (78 dečkov in 70 deklic), ki so porazdeljeni v 13 oddelkov z 18 strokovnimi učitelji in 3 učitelji hospitanti.

Deško vzgajališče na Selu pri Ljubljani ima 103 gojence, med temi 32 ljudskošolskih učencev, ki jih poučujeta 2 strokovna učitelja in 1 učitelj hospitant; zavod pa vodijo s priznano vnemo salezijanci.

Za tuberkulozne otroke je v Topolšici gozdna šola, ki jo obiskuje 13 otrok (9 dečkov in 4 deklice).

Za manj nadarjene otroke skrbita državni pomožni šoli v Ljubljani in Mariboru. V prvi je 150 otrok (79 dečkov in 71 deklic), v drugi pa 110 otrok (78 dečkov in 32 deklic). V obeh šolah je 23 oddelkov in 28 učnih moči, vsehvi oba kateheta in hospitante. Poleg teh dveh zavodov je še 30 pomožnih oddelkov v rednih ljudskih šolah.

—t V Knjižarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in v njenih podružnicah v Celju in Mariboru si boste lahko nabavili banovinske zvezke za šolske naloge, ki so vpeljani namesto državnih. — Risanke niso predpisane, zato uporabljajte one, ki jih izdeluje in prodajajo naše knjižarne.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Obvestilo. Na prihodnjem pevskem tečaju, ki bo 23., 24. in 25. marca t. l. v prostorih Glasbene Matice v Ljubljani bo upravni odbor pevskega zbora definitivno določil datum našega nastopa v Ljubljani in Mariboru. Zato prosimo, da se članstvo zaveda nujnosti in važnosti naših prihodnjih nastopov in da pridno študira koncertni program, ki ga je vzelo s seboj domov. Naknadno se je prijavi toliko glasov, da bo pevski zbor nastopil lahko polnoštevilno. Tajnik.

Šolski radio

—r Torek, 11. marca 1941., ob 14,15 uri. Abeced, Tonček rad v šolo gre; dvogovor s petjem. Vodi g. Janko Sicherl.

Spored:

Tonček v otroškem vrtcu. V šolo pojde mali Tonček. V šoli je vedno lepo. Tonček poje in pripoveduje po svoje. Od jeseni do Vidovega dne, vedno rad v šolo gre. Dobro učnje, pridno vedenje; to je prava pot — Tonček bo še velik gospod!

—r Petek, 14. marca 1941., ob 11. uri. Slovenski prirodoslovci; g. prof. Rafael Bačar.

Spored: Razvoj prirodnih ved med Slovenci od srednjega veka do danes. Kako so uspevale med Slovenci posamezne panoge prirodoznanstva. Vloga prirodoznanstva v prebujenju in osamosvojitvi našega naroda. Začeli so tujei. Z nemurno pridnostjo in bistroumnostjo so nam kazali pot do spoznanja. Posamezni slovenski prirodoznanstveniki pred 19. stoletjem. 19. stoletje in njegov pomen za razvoj prirodoznanstva pri nas. Delo naši znanstvenikov v svobodni domovini po svetovni vojni. Dvogovor.